

Module 1:

Inleiding tot duurzaam ondernemen

SUSTAINABLE
futures for enterprise centres

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

- 01 Het belang van duurzaamheid en het MKB voor de toekomst van Europa
- 02 Duurzaamheid in de diepte: Milieu
- 03 Duurzaamheid in de diepte: Economisch, inclusief Circulaire Economie
- 04 Duurzaamheid in de diepte: Maatschappelijk inclusief MVO - maatschappelijk verantwoord ondernemen
- 05 De zakelijke argumenten voor duurzaamheid

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use, which may be made of the information contained therein.

M1: Inleiding tot duurzaam ondernemen

Voor veel MKB's wordt duurzaamheid gezien als een "nice to have". In deze module beschrijven we het belang van actie, de impact die MKB's kunnen hebben op de duurzaamheid van Europa en vooral de zakelijke argumenten voor MKB's om duurzamere bedrijfspraktijken toe te passen.

Module 1 legt de basis voor de rest van de cursus en brengt het leren vanuit een theoretische achtergrond naar best practice duurzaamheid in het MKB.

AFDELING 1
Het belang van
duurzaamheid en het MKB
voor de toekomst van Europa

Wat is duurzaamheid?

In zijn eenvoudigste vorm betekent **duurzaamheid** dat we in onze eigen behoeften voorzien zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Een algemeen aanvaarde definitie van duurzaamheid:

"Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties in gevaar te brengen. (WCED, 1987).

Het is u wellicht opgevallen dat de term duurzaamheid in de loop der tijd dubbelzinnig is geworden door het overmatige gebruik ervan. Hoewel de klimaatcrisis ongetwijfeld de grootste uitdaging is waar we momenteel voor staan, houdt duurzaamheid rekening met meer dan alleen het milieu.

Als u aan duurzaamheid denkt, waar denkt u dan aan?

Financiële
duurzaamheid?

CO2 ver -
mindering?

Biodiversiteit
beschermen?

Mensenrechten
kwesties?

Inclusiviteit?

Duurzaamheid bestrijkt een breed scala aan onderwerpen en thema's

WAAROM MKB? Wat is MKB?

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) is de ruggengraat van de Europese economie;

- ❖ **vertegenwoordigen 99% van alle bedrijven in de EU**
- ❖ **Ongeveer 100 miljoen mensen tewerkstellen**
- ❖ **Goed voor meer dan de helft van het Europese BBP en**
- ❖ Een sleutelrol spelen bij het toevoegen van waarde in elke sector van de economie.

Als MKB bent u essentieel voor het concurrentievermogen en de welvaart van Europa, industriële ecosystemen, economische en technologische soevereiniteit en de weerstand tegen externe schokken. Zij brengen innovatieve oplossingen voor uitdagingen als klimaatverandering, efficiënt gebruik van hulpbronnen en sociale cohesie en helpen innovatie over de Europese regio's te verspreiden. Het MKB staat daarom centraal in de overgang van de EU naar een duurzame en digitale economie.

Zie [Het volledige potentieel van het Europese MKB benutten" factsheet](#)

Het MKB is de drijvende kracht achter het concurrentievermogen, de welvaart en de duurzaamheid van Europa.

- Er zijn meer dan 25 miljoen kmo's in Europa
- 2 van de 3 banen in de EU zijn in het MKB.
- Het MKB is goed voor 50% van het totale BBP van Europa.

En de motivatie achter deze cursus: slechts 25% van de MKB's in de EU werkt al aan een of andere vorm van groene integratie.

Hoewel de individuele acties van een bedrijf misschien onbeduidend lijken, kunnen de gezamenlijke inspanningen van het Europese MKB een blijvend effect hebben op de duurzaamheidsinspanningen van Europa.

Bron maart 2020

Huidige fundamentele duurzaamheidsvraagstukken voor het MKB

Milieu

De impact van uw producten, diensten en toeleveringsketen op het milieu begrijpen

Energie

Acties invoeren om het energieverbruik systematisch te verminderen

Uitstoot van broeikasgassen

Vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in processen en producten

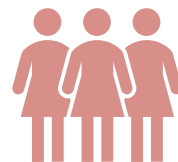
Optimalisering van de middelen

Evalueren, meten, rapporteren over het verbruik van natuurlijke hulpbronnen

Sociaal en ethisch

Sociale verantwoordelijkheid tonen door activiteiten die een positief effect op de samenleving hebben.

Biodiversiteit

De gezondheid, instandhouding en verbetering van een bepaald ecosysteem meten

Achtergrond van duurzaamheid

Hoewel duurzaamheid als concept de laatste jaren een algemeen aanvaarde term is geworden in het publieke debat, dankt het zijn routes aan het ontstaan van de moderne milieubeweging en andere sociale rechtvaardigheidsbewegingen.

Belangrijke gebeurtenissen hebben het de afgelopen decennia tot een prioriteit gemaakt en kaders gevormd waarop we nu onze politieke, zakelijke en zelfs persoonlijke beslissingen baseren.

Een van de alom bekende duurzaamheidsmythes is dat MKB's het zich niet kunnen veroorloven duurzaamheid op hun agenda te zetten. Het tegendeel is waar, het MKB kan het zich niet veroorloven duurzaamheid niet tot prioriteit te verheffen.

Ontwikkeling van duurzaamheid zoals wij die kennen

Vanaf het midden van de 20e eeuw groeide de bezorgdheid over de overproductie en de **vervuiling die de kapitalistische systemen veroorzaakten.**

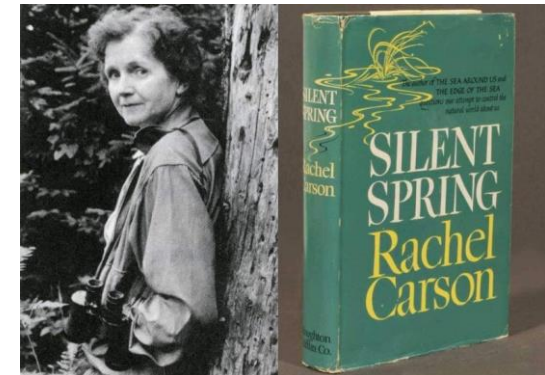
20e eeuw

Terwijl men zich zorgen maakte over het milieu, maakte de **beweging voor sociale rechtvaardigheid** zich zorgen over de ongelijkheid van minderheden.

Rachel Carson publiceerde haar boek **Silent Spring** dat de aandacht van de media vestigde op het effect dat de mens door pesticiden op de natuur had.

1962

1968

Earthrise

In 1968 werd "de meest invloedrijke milieufoto ooit gemaakt" uitgebracht toen de Apollo 8-missie de aarde in beeld bracht, gezien vanaf de maan.

Voor het eerst zagen mensen onze planeet als een klein en mooi verbonden stipje in de ruimte, en daaruit ontstond een gevoel van eenheid en een behoefte om alle mensen en omgevingen op aarde te beschermen.

Earth Day

ontstond uit dit nieuwe gevoel van eenheid en de eerste Earth Day werd gehouden op 22 april 1970 via een reeks evenementen in de VS. 20 miljoen mensen namen deel en stelden de zorg voor onze planeet centraal.

1970

1979

Eerste wereldklimaatconferentie wordt gehouden

Zij concluderen dat het "broeikaseffect" als gevolg van de toegenomen opeenhoping van kooldioxide in de atmosfeer dringend aandacht vereist.

1968

Publicatie van "Our Common Future,,

De Wereldcommissie voor Milieu en Ontwikkeling (WCED) consolideert tientallen jaren duurzaamheidswerk en komt met de nu algemeen aanvaarde definitie van duurzame ontwikkeling die rekening houdt met milieu-, sociale en economische kwesties en publiceert dit nieuwe concept in hun "Brundtland-rapport", getiteld "Our Common Future".

Protocol van Kyoto

De eerste samenhangende en wereldwijde stappen naar een duurzamere toekomst werden gezet tijdens het Protocol van Kyoto in Japan in 1997, toen een internationale overeenkomst werd gesloten tussen de geïndustrialiseerde landen om de CO2-uitstoot en de aanwezigheid van broeikasgassen in de atmosfeer te verminderen.

1997

2006

An inconvenient Truth

Ondanks het positieve resultaat van het Kyoto-protocol waren de maatregelen niet afgestemd op de omvang van het probleem. In 2006 belichtte de voormalige vice-president van de Verenigde Staten Al Gore dit in zijn documentaire "An Inconvenient Truth". De documentaire heeft het internationale publieke bewustzijn over de opwarming van de aarde vergroot en de milieubeweging nieuw leven ingeblazen.

Overeenkomst van Parijs

In 2015 tekenden 196 landen tijdens de COP 21 in Parijs een juridisch bindend internationaal verdrag over klimaatverandering. Het doel van het verdrag was om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2, bij voorkeur tot 1,5 graden Celsius, ten opzichte van het pre-industriële niveau. De wereldwijde overeenkomst riep op tot een piek in de wereldwijde temperaturen en emissies, met daarna een snelle vermindering.

2015

2015

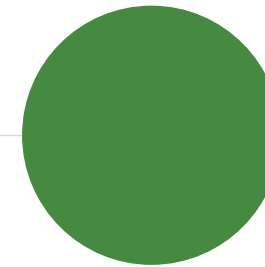

De VN-doelen voor duurzame ontwikkeling worden geïntroduceerd.

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft de SDG's opgesteld die tegen 2030 bereikt moeten zijn. Op basis van de definitie van duurzame ontwikkeling uit het Brundtland-rapport luidt de missie van de doelstellingen: "Een gezamenlijke blauwdruk voor vrede en welvaart voor mensen en de planeet, nu en in de toekomst". "

COPs

Al bijna drie decennia lang brengt de VN bijna alle landen op aarde bijeen voor mondiale klimaattoppen - COP's genoemd - wat staat voor 'Conference of the Parties'. In die tijd is klimaatverandering uitgegroeid van een marginale kwestie tot een wereldwijde prioriteit.

BLIJF OP DE HOOGTE

[Sharm el-Sheikh](#)
[Klimaatveranderingsconferentie - november 2022 | UNFCCC](#)

Belang van de SDG's voor het MKB

De SDG's zijn bedoeld om de planeet te beschermen tegen de ecologische, sociale en economische problemen die onze wereld teisteren en een wereldwijde impact hebben op bedrijven. Men kan zich afvragen hoe de SDG's van de VN relevant kunnen zijn voor het MKB's, die winstgevendheid en het genereren van inkomsten als belangrijkste doelstellingen hebben.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

WATCH - Belang van SDG's voor kmo's

De World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) heeft de CEO Guide to the SDGs gelanceerd - een nieuwe bron die gericht is op het stimuleren van het engagement van mondiale bedrijfsleiders met betrekking tot de Sustainable Development Goals (SDGs). De CEO Guide to the SDGs beschrijft duidelijke acties die CEO's kunnen ondernemen om hun organisaties op één lijn te brengen met de SDGs en een koers uit te zetten om de waarde die ze vertegenwoordigen te ontsluiten.

Klik op play om deze korte en krachtige video over SDG's en het bedrijfsleven te bekijken.

Meer informatie: [Gids voor CEO's voor de SDG's \(wbcsd.org\)](https://www.wbcsd.org).

Praktische manieren om de SDG's in het MKB te realiseren

Hoe het MKB bewust kan functioneren	SDG-nummer
Ervoor zorgen dat uw gebouw efficiënt met water omgaat	(6, 12)
Het personeel aanmoedigen om de nationaal aanbevolen online waterbesparingstraining te volgen.	(6, 12)
Overschakelen naar groene energieleveranciers	(7, 12, 13, 15)
Stap over op elektrische voertuigen (EV's) als u bedrijfswagens aanbiedt	(7, 12, 13)
Oplaadpunten ter plaatse financieren om het personeel aan te moedigen over te schakelen op EV	(7, 12, 13)
Doe een energie-audit	(7, 12, 13)
Overschakelen op efficiëntere verlichtingsopties in uw gebouw	(7, 12, 13)
Uw kantoorgebouw isoleren	(7, 12, 13)
Een opleiding in energiebeheer volgen met de nationale autoriteit voor duurzame energie	(7, 12, 13)

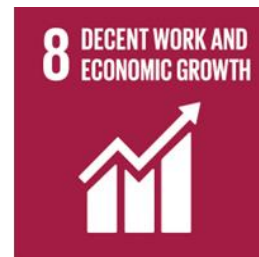
Praktische manieren om de SDG's in het mkb te realiseren

Hoe het MKB de planeet kan beschermen	SDG-nummer
Recycling en afvalvermindering in het hele bedrijf aanmoedigen.	(12, 13, 14, 15)
Raak betrokken bij de circulaire economie en vind innovatieve manieren om afvalmaterialen van uw bedrijf opnieuw te gebruiken	(12, 13, 14, 15)
Zoek leveranciers die herbruikbare of biologisch afbreekbare verpakkingen gebruiken - of vraag hen dat te doen.	(12, 13, 14, 15)
Verwijder plastic voor eenmalig gebruik van de werkplek	(12, 13, 14, 15)
Uw kantoorgebouw isoleren	(7, 12, 13)
Als u chemicaliën of schadelijke stoffen op uw werkplek gebruikt, werk dan aan oplossingen om de negatieve gevolgen voor het milieu te minimaliseren.	(12, 13, 14, 15)
Organiseer carpoolgroepen om de CO2uitstoot van uw personeel te verminderen	(12, 13)

Praktische manieren om de SDG's in het mkb te realiseren

Hoe het MKB lokale gemeenschappen kan steunen	SDG Number
Overweeg uw bedrijf/secundaire kantoren buiten de steden te verplaatsen om de lokale economie te ondersteunen en de regionale ontwikkeling te verbeteren.	(9, 11)
Moedig werknemers aan om betrokken te raken bij vrijwilligerswerk	(8, 11, 17)
Leerling- en stageprogramma's invoeren om gemarginaliseerde groepen in uw bedrijfssector te introduceren.	(4, 8, 10)
Wordt een mentor rond trajecten van onderwijs naar werk	(4, 8, 10)
Betaalde stages aanbieden om ervoor te zorgen dat deze kans voor iedereen toegankelijk is	(4, 8, 10)

MET DEZE BRON: SDG KOMPASGIDS

De **SDG-kompasgids** biedt bedrijven een leidraad voor het afstemmen van hun strategieën en het meten en beheren van hun bijdrage aan de verwezenlijking van de SDG's. De gids is onderverdeeld in delen die elk van de vijf stappen behandelen.

1 De SDG's begrijpen

Als eerste stap moeten bedrijven zich de 17 SDG's eigen maken. Wees u ervan bewust hoe uw bedrijf elk van de SDG's aanpakt en wat het potentieel ervan is.

2 Prioriteiten bepalen

Kleine en middelgrote ondernemingen moeten hun prioriteiten bepalen op basis van hun huidige positieve en negatieve en potentiële impact op de SDG's in hun zakelijke waardeketens. Dit zal kansen openen en risico's verminderen.

**DOWNLOAD EN
BEGINNEN MET SDG
Compass - Een gids voor
bedrijven om de duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen te bevorderen**

RESOURCE: SDG KOMPASGIDS

3 Stel doelen

Doelen stellen zal u helpen uw prioriteiten zwart op wit te zetten, de vereiste acties te identificeren en ze te verwezenlijken. Door de doelstellingen van het MKB-bedrijf af te stemmen op de SDG's ontstaat een leiderschap dat blijk geeft van betrokkenheid bij de wereldwijde prioriteiten voor duurzame ontwikkeling.

4 Integreren

Het integreren van de SDG's in de kernactiviteiten en het bestuur zal maatschappelijk verantwoord ondernemen (zie verderop in de module) en doelstellingen en functies op het gebied van duurzaamheidsontwikkeling verankeren. Doelstellingen om uitdagingen aan te pakken moeten partnerschappen in de hele waardeketen, in de hele sector, met de overheid en het maatschappelijk middenveld omvatten.

5 Rapporteren en communiceren

Dankzij de SDG's kunnen kmo's informatie rapporteren over hun prestaties op het gebied van duurzame ontwikkeling met behulp van de gemeenschappelijke indicatoren en een gedeelde reeks prioriteiten. Het SDG-kompas moedigt aan om deze SDG's in hun communicatie, rapportage en toepassingen met belanghebbenden en partners in te bouwen.

De drie pijlers van duurzaamheid

- Op basis van de driepijlerbenadering van duurzaamheid erkennen de SDG's dat geen enkele actie op zichzelf staat en dat ze elkaar allemaal beïnvloeden.
- Duurzaamheidsvraagstukken kunnen worden onderverdeeld in drie pijlers die voor het eerst werden gedefinieerd in de definitie van duurzaamheid in de Brundtland-rapporten.
- Om een rechtvaardige enduurzame wereld, moeten we allemaal werken aan **economische groei** en **Sociale duurzaamheid** en tegelijkertijd **ecologische duurzaamheid**. Devolgorde van deze module volgt de stroom.

1. Economische duurzaamheid

De milieupijler krijgt vaak de meeste aandacht. Veel bedrijven richten zich op het verminderen van hun koolstofvoetafdruk, verpakkingsafval, waterverbruik of andere schade aan het milieu. Naast het helpen van de planeet kunnen deze praktijken ook een positief financieel effect hebben. Minder gebruik van verpakkingsmateriaal betekent bijvoorbeeld lagere uitgaven, en een betere brandstofefficiëntie helpt ook bij het MKB-budget.

In een recent voorbeeld heeft Walmart zich toegelegd op verpakkingen door middel van hun "zero-waste"-initiatief, waarbij zij aandringen op minder verpakkingen in hun toeleveringsketen en op meer gerecyclede of hergebruikte materialen.

Vanwege de klimaatcrisis waarmee we nu worden geconfronteerd, is het belangrijk dat alle bedrijven, groot en klein, zich bewust zijn van hun milieueffecten en eraan werken om die te verminderen. Milieuduurzaamheid en klimaatverandering zijn typisch de eerste dingen waar we aan denken als we het over duurzaamheid hebben.

Een van de uitdagingen van de milieupijler is dat de impact van een bedrijf vaak niet volledig wordt gecijferd, wat betekent dat er externe effecten zijn die niet in de consumentenprijzen tot uiting komen. De all-in kosten van afvalwater, koolstofdioxide, landwinning en afval in het algemeen zijn niet gemakkelijk te berekenen. Dit is waar benchmarking om de hoek komt kijken om te proberen die externe kosten te kwantificeren, zodat de vooruitgang bij de vermindering ervan op een zinvolle manier kan worden gevolgd.

Op milieugebied voorkomt duurzaamheid dat de natuur wordt gebruikt als een onuitputtelijke bron van hulpbronnen en waarborgt zij de bescherming en het rationele gebruik ervan. Hoewel het slechts één van de drie pijlers van duurzaamheid is, is het van vitaal belang dat bedrijven hun middelen richten op het minimaliseren van hun impact en dus zal een groot deel van deze middelen gericht zijn op milieuoverwegingen.

Tijdens deze cursus zullen we leren hoe bedrijven hun impact op de planeet kunnen verminderen door ons te richten op een reeks onderwerpen, van koolstofvermindering tot duurzaamheidsplannen, betrokkenheid bij de toeleveringsketen en vergroening van producten en diensten.

Lees meer:

<https://www.accionacom/sustainable-development/?adin=02021864894>

2. Sociale duurzaamheid

Sociale duurzaamheid gaat over het identificeren en beheren van de positieve en negatieve effecten van bedrijven op mensen. De kwaliteit van de relaties en het engagement van een onderneming met haar stakeholders is van cruciaal belang. Direct of indirect hebben MKB's invloed op wat er gebeurt met werknemers, werknemers in de waardeketen, klanten en lokale gemeenschappen, en het is belangrijk om de effecten proactief te beheren. Voor bedrijven hangt sociale duurzaamheid nauw samen met het concept van een sociale license to operate, dat verwijst naar de perceptie van de activiteiten van een bedrijf of organisatie door zijn werknemers, stakeholders en de gemeenschap waarin het actief is.

3. Economische duurzaamheid

Voor MKB's is economische duurzaamheid een gebied waar de meesten al aan werken, aangezien alle bedrijven winstgevend moeten blijven om te kunnen functioneren.

Economische duurzaamheid gaat over meer dan winst en verlies, maar houdt ook rekening met goede bedrijfspraktijken zoals naleving, eerlijke en transparante boekhoudpraktijken en een bedrijfspraktijk die de belangen van aandeelhouders en andere belanghebbenden weerspiegelt, wat ook verband houdt met de andere twee pijlers.

Later in deze module gaan we dieper in op een aantal aspecten van economische duurzaamheid voor het MKB.

De economische pijler van duurzaamheid is waar de meeste bedrijven het gevoel hebben op vaste grond te staan. Om duurzaam te zijn, moet een bedrijf winstgevend zijn. Maar winst mag de andere twee pijlers niet overtroeven. In feite gaat het bij de economische pijler helemaal niet om winst tegen elke prijs. Activiteiten die onder de economische pijler vallen zijn onder meer naleving, goed bestuur, afstemming op de belangen van de aandeelhouders en die van de gemeenschap van de onderneming, waardeketens en eindgebruikers. en risicobeheer.

Het is de integratie van de economische pijler en de winst die het MKB in staat stelt zijn duurzaamheidsstrategieën te ontwikkelen.

LEES MEER:

<https://www.investopedia.com/articles/investing/100515/three-pillars-corporate-sustainability.asp>

AFDELING 2

Duurzaamheid in de diepte: Milieu

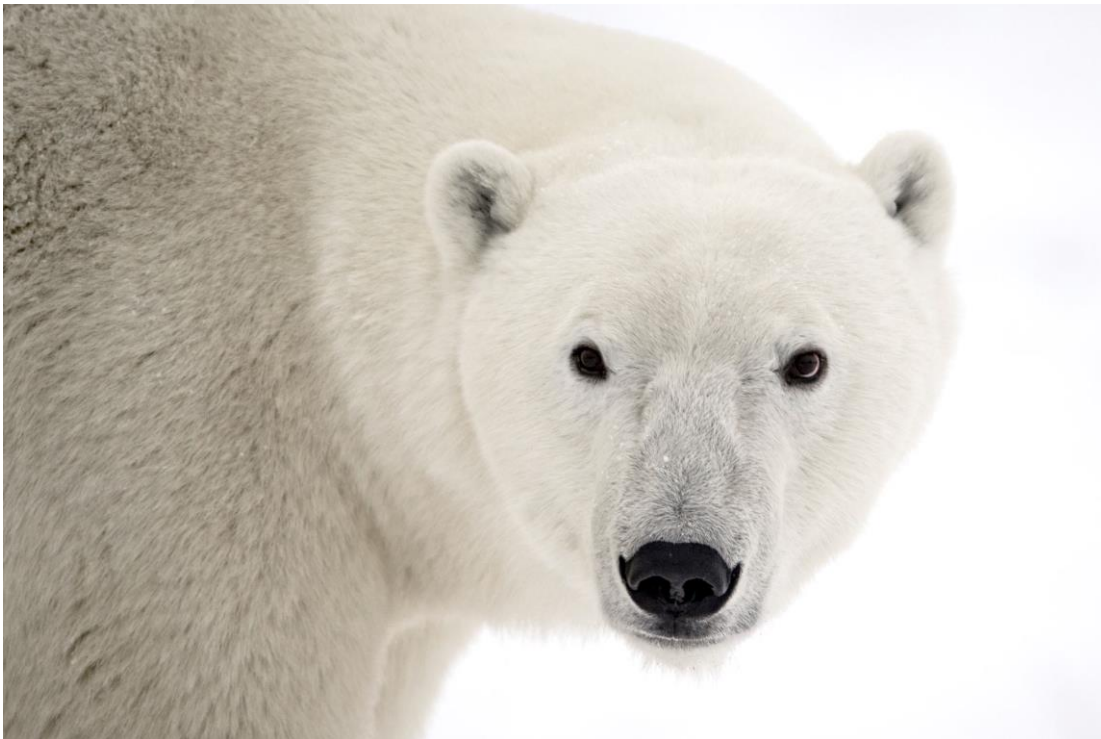

Milieuduurzaamheid

De klimaatcrisis is snel de uitdaging van onze generatie geworden, en we moeten allemaal onze verantwoordelijkheid nemen om verantwoordelijker te werk te gaan.

De eerste stap naar actie is inzicht in de uitdaging. In dit deel duiken we dieper in milieuduurzaamheid en behandelen we de volgende belangrijke onderwerpen die van belang zijn voor het MKB:

- De wetenschap achter klimaatverandering
- De drijvende krachten achter klimaatverandering
- De gevolgen van die veranderingen
- Het verband tussen klimaatverandering en biodiversiteitsverlies

De wetenschap achter klimaatverandering

De wetenschap achter klimaatverandering kan ontmoedigend zijn: 75% van de jongeren zegt bang te zijn voor wat de toekomst brengt. Hoewel de klimaatwetenschap kan leiden tot een "kop-in-het-zand" benadering, is het belangrijk dat we onthouden dat vele kleine stappen een grote impact kunnen hebben.

De eerste aanbevolen stap om meer klimaatbewust te worden is om als MKB-bedrijf **Klimaatgeletterd** te worden.

Klimaatgeletterdheid is een afkorting van **Klimaatwetenschap Geletterdheid**, dat wil zeggen inzicht in de menselijke invloed op het klimaat en de gevolgen van het klimaat voor menselijke systemen.

In dit hoofdstuk gaan we in op alles wat u moet weten om klimaatgeletterd te worden en uw duurzaamheidsreis te beginnen.

Opwarming van de aarde of klimaatverandering

- Het broeikaseffect verwijst naar de **opwarming van de aarde** op lange termijn, of de stijging van de temperatuur op aarde. Hoewel dit gebeurt, ervaren we dit niet altijd als warmer weer, maar eerder in de vorm van extremere weersomstandigheden.
- **Klimaatverandering** is een brede, meer algemene term voor de veranderingen waarvan wij getuige zijn. Het is grotendeels het gevolg van de opwarming van de aarde en beschrijft een breed scala aan veranderingen in ons langetermijnklimaat, waaronder orkanen, droogte, overstromingen en hittegolven.

Klimaatverandering" en "opwarming van de aarde" worden vaak door elkaar gebruikt, maar hoewel ze nauw met elkaar verbonden zijn, zijn ze niet precies hetzelfde.

Beide worden veroorzaakt door het broeikaseffect.

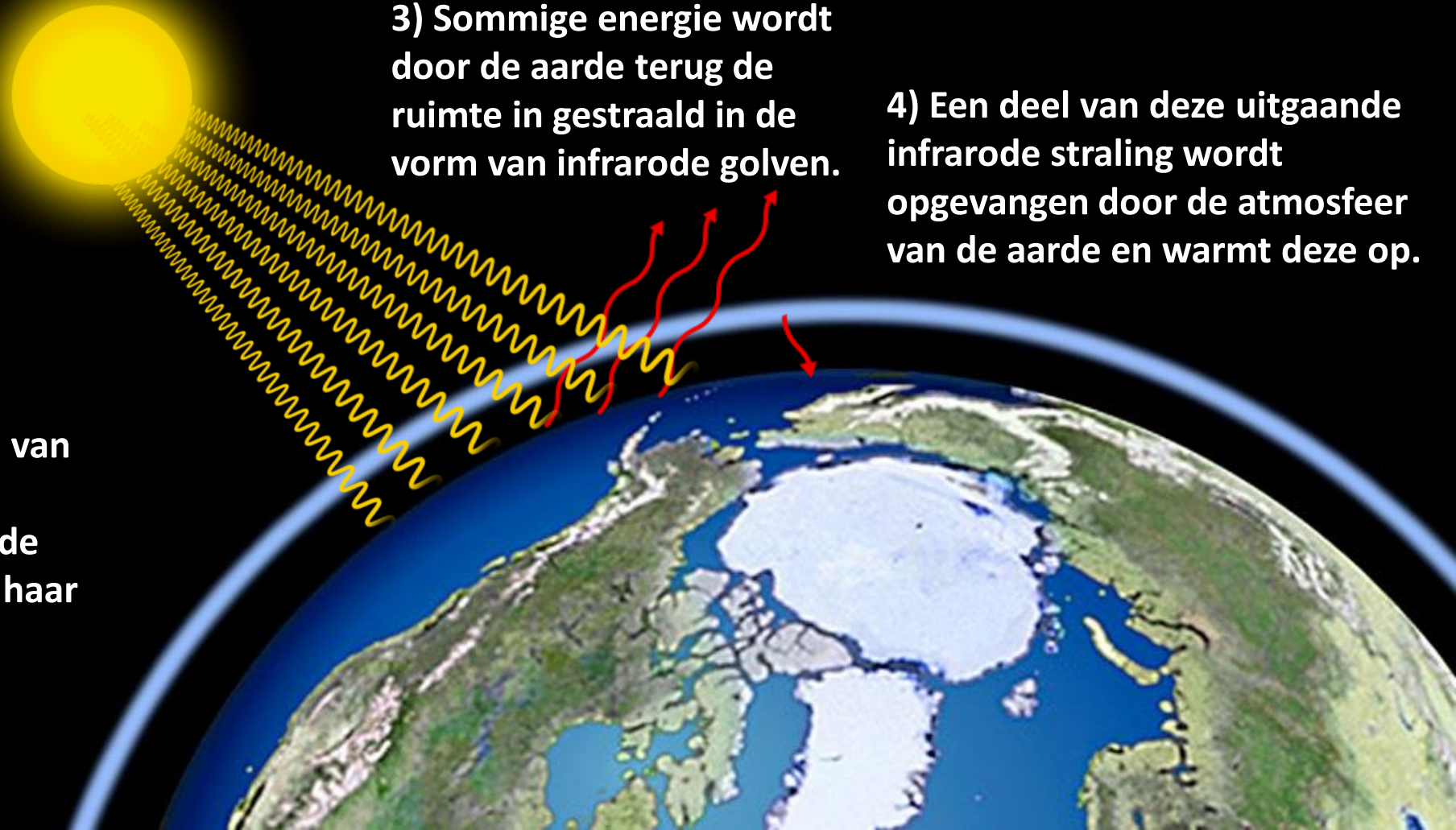
Wetenschap: Het broeikaseffect

1) Zonnestraling
in de vorm van lichtgolven
gaan door de
atmosfeer

2) Het grootste deel van
deze straling wordt
geabsorbeerd door de
Aarde en verwarmt haar

3) Sommige energie wordt
door de aarde terug de
ruimte in gestraald in de
vorm van infrarode golven.

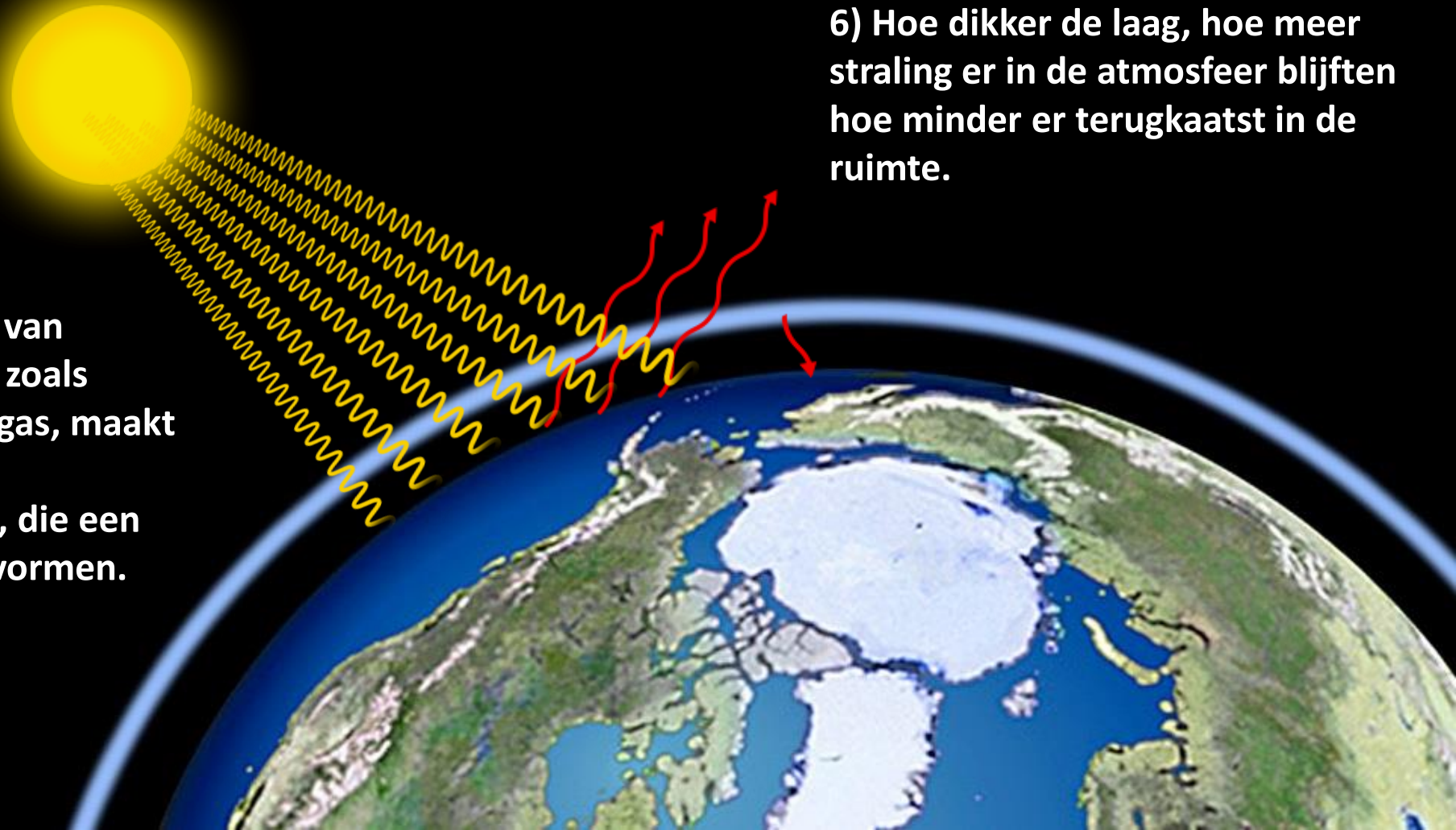
4) Een deel van deze uitgaande
infrarode straling wordt
opgevangen door de atmosfeer
van de aarde en verwarmt deze op.

Wetenschap: het broeikaseffect

5) Het verbranden van fossiele brandstof, zoals steenkool, olie en gas, maakt CO₂ en andere broekasgassen vrij, die een laag om de aarde vormen.

6) Hoe dikker de laag, hoe meer straling er in de atmosfeer blijft en hoe minder er terugkaatst in de ruimte.

**Kooldioxide
(CO₂)**

**Methaan
(CH₄)**

**Lachgas
(N₂O)**

**Ozon
(O₃)**

**Chloor-
fluorkoolwater
stoffen
(CFK's)**

**Koolmonoxide
(CO)**

**Zwavedioxide
(SO₂)**

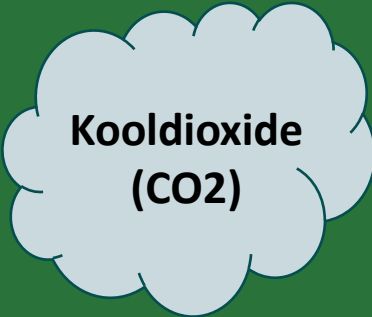
Greenhouse Gases

Hoewel het hierboven geschetste broeikaseffect een natuurlijk en essentieel verschijnsel is dat de temperatuur van de aarde helpt handhaven, wordt het evenwicht tussen 'bronnen' en 'putten' van broeikasgassen beïnvloed door de mens, wat leidt tot verhoogde concentraties in onze atmosfeer, waardoor de temperatuur op aarde stijgt. (Zie de koolstofcyclus op de volgende dia)

De meest voorkomende broeikasgassen in de atmosfeer zijn kooldioxide, methaan, lachgas, ozon en chloorfluorkoolwaterstoffen.

Waarom de focus op koolstof? CO₂ maakt 82% uit van de schadelijke gassen die in onze atmosfeer vrijkomen. Bij de bespreking van broeikasgassen relateren wij alles aan koolstof en behandelen wij het als een valuta voor de ecologische voetafdruk.

De koolstofcyclus

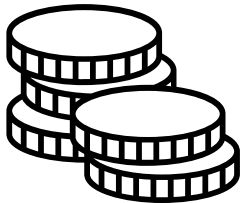
Kooldioxide
(CO₂)

Koolstof is essentieel voor al het leven op aarde - het zit in ons DNA, in het voedsel dat we eten en in de lucht die we inademen. De hoeveelheid koolstof op aarde is nooit veranderd, maar waar koolstof zich bevindt verandert voortdurend - het stroomt tussen de atmosfeer en organismen op aarde als het vrijkomt of wordt opgenomen. Dit staat bekend als de koolstofcyclus - een proces dat al duizenden jaren perfect in evenwicht is.

Dit essentiële systeem wordt uit balans gebracht doordat de natuurlijke koolstofbronnen en -putten van de aarde uit balans worden gebracht door menselijke activiteiten.

We laten meer koolstof vrij in de atmosfeer dan de natuurlijke koolstofputten van de aarde kunnen absorberen. Onze voortdurende afhankelijkheid van fossiele brandstoffen voor energie betekent dat elk jaar miljarden tonnen koolstof in de atmosfeer vrijkomen. Het belang van koolstofputten is nog nooit zo groot geweest.

Koolstof als valuta

Wist je dat?

Als we het hebben over onze koolstofvoetafdruk en hoe we die kunnen verkleinen, hebben we het niet alleen over koolstofdioxide.

Koolstof fungeert namelijk als ruilmiddel voor de uitstoot van broeikasgassen. De andere gassen worden omgezet in koolstofdioxide, waarbij elk gas een andere wisselkoers krijgt, afhankelijk van hoe schadelijk het is. Dit stelt ons in staat om de emissie-effecten in verschillende sectoren effectief te vergelijken en sectoroverschrijdende oplossingen te bedenken.

Dus net zoals we de euro gebruiken om onze activa te waarderen en te beheren, gebruiken we koolstofdioxide om onze impact op het klimaat te meten.

De drijvende krachten achter klimaatverandering

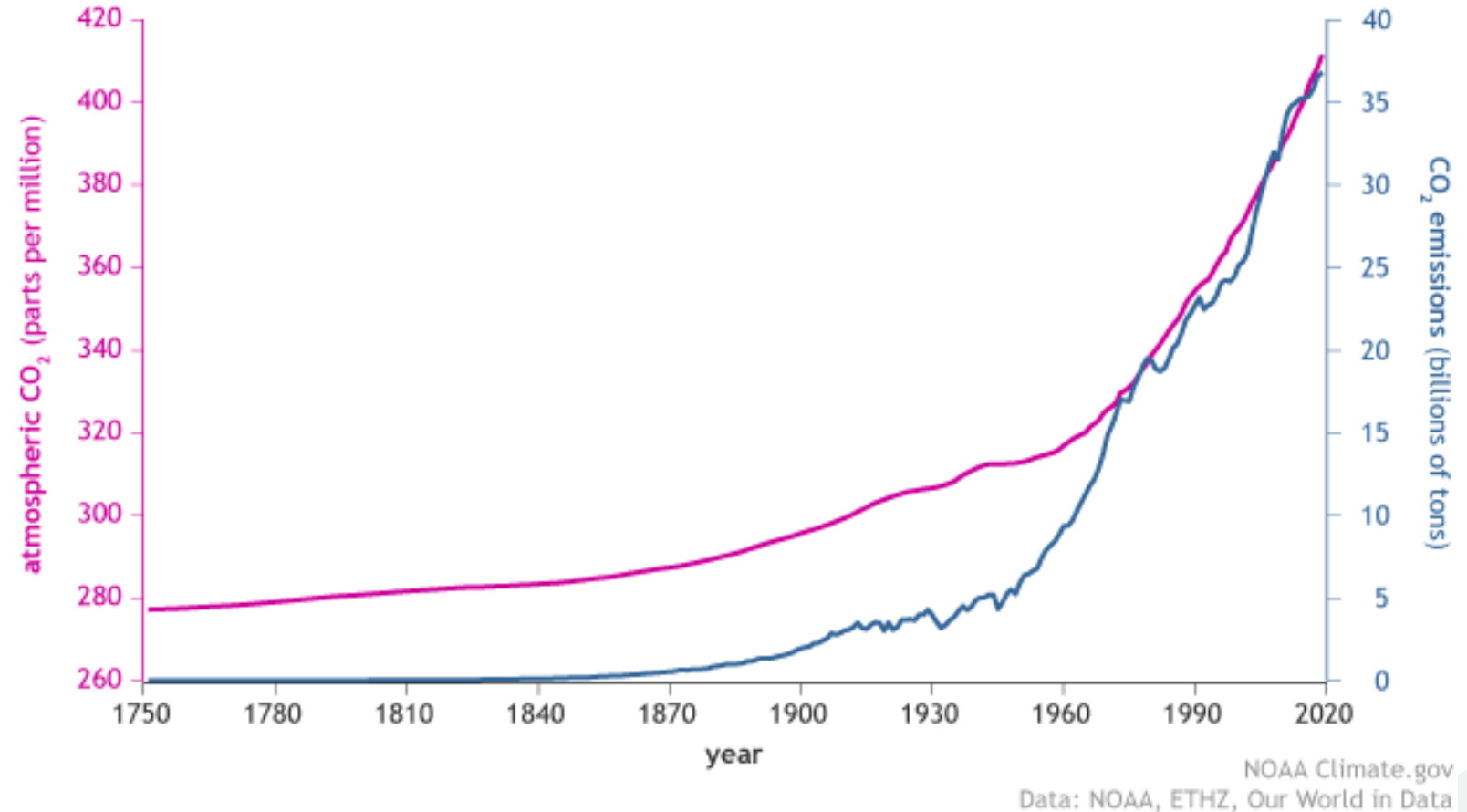
Simpel gezegd, we gebruiken meer hulpbronnen dan de systemen van de aarde aankunnen.

Hoewel het belangrijk is om de basiswetenschap van de klimaatverandering en de ernst van de problemen waarmee we worden geconfronteerd te begrijpen, is het voor het MKB belangrijker te weten wat de oorzaak ervan is.

Wat is de oorzaak van de klimaatverandering?

97% van de klimaatwetenschappers is het erover eens dat door de mens veroorzaakte vervuiling de klimaatverandering veroorzaakt en de wetenschap is duidelijk als we kijken naar de uitstoot van CO₂

CO₂ in the atmosphere and annual emissions (1750-2019)

“

‘Het is "ondubbelzinnig" dat de menselijke invloed de atmosfeer, de oceanen en het land heeft opgewarmd, waarbij menselijke activiteiten verantwoordelijk zijn voor ongeveer 1,1°C opwarming sinds het einde van de 19e eeuw. De bijdrage van natuurlijke factoren aan deze opwarming wordt geschat op bijna nul.

”

IPCC-werkgroep I

Energie

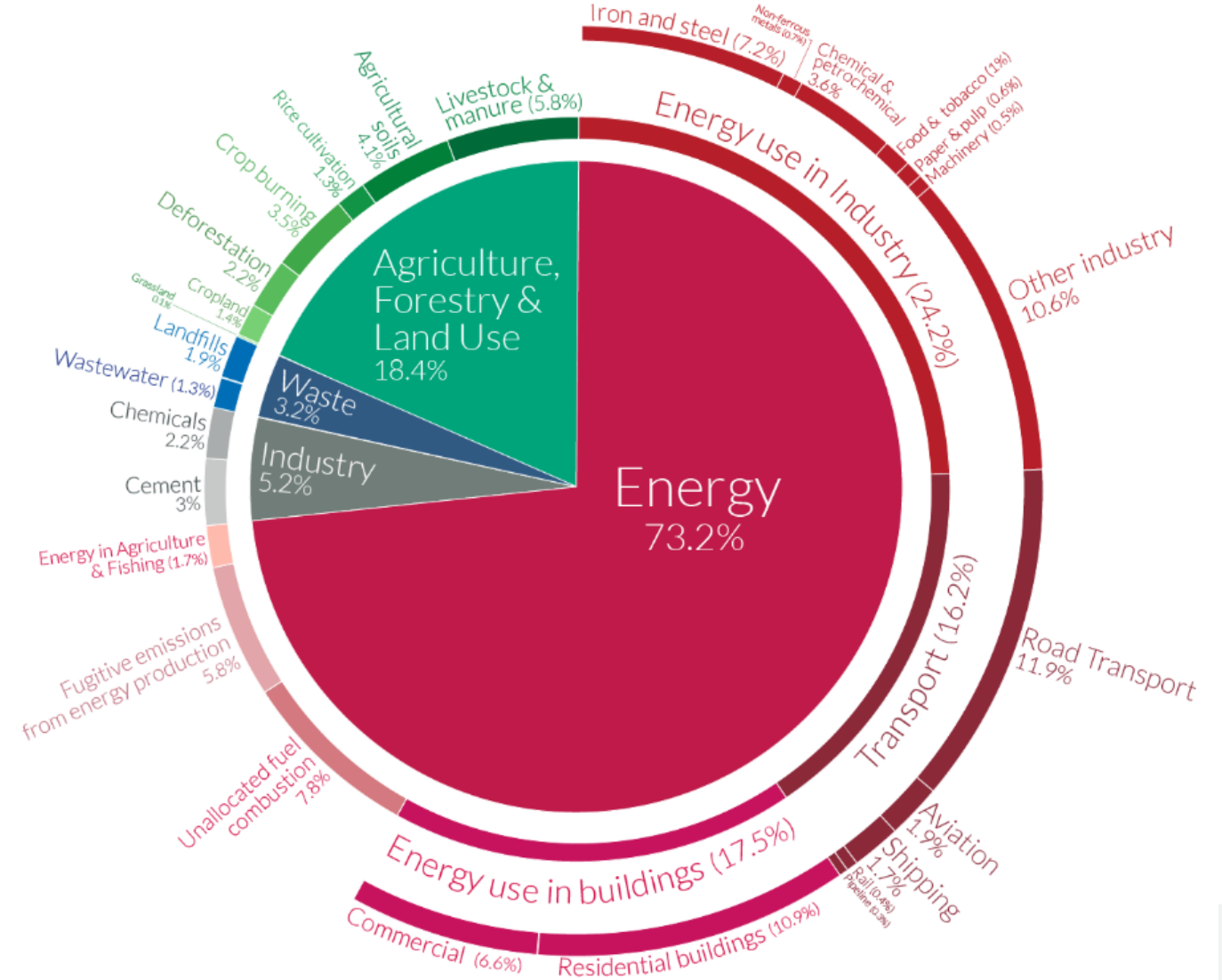
Fossiele brandstoffen - kolen, olie en gas - leveren veruit de grootste bijdrage aan de wereldwijde klimaatverandering: zij zijn verantwoordelijk voor meer dan 75% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen en bijna 90% van alle kooldioxide-emissies.

Fossiele brandstoffen en de bedrijven die ze winnen alleen de schuld geven is te simplistisch. Het is belangrijk dat we nagaan welke activiteiten de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken.

Global greenhouse gas emissions by sector

Our World in Data

This is shown for the year 2016 – global greenhouse gas emissions were 49.4 billion tonnes CO₂eq.

OurWorldinData.org – Research and data to make progress against the world's largest problems.

Source: Climate Watch, the World Resources Institute (2020).

Licensed under CC-BY by the author Hannah Ritchie (2020).

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

1. Stroom opwekken

De opwekking van elektriciteit en warmte door verbranding van fossiele brandstoffen veroorzaakt een groot deel van de wereldwijde uitstoot. De meeste elektriciteit wordt nog steeds opgewekt door verbranding van kolen, olie of gas, waarbij kooldioxide en stikstofoxide vrijkomen - krachtige broeikasgassen die de aarde bedekken en de warmte van de zon vasthouden.

Wereldwijd wordt een derde van alle elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare bronnen, maar dat aandeel blijft groeien.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

2. Productie Goederen

Productie en industrie produceren emissies, meestal door het verbranden van fossiele brandstoffen om energie te produceren voor het maken van zaken als cement, ijzer, staal, elektronica, plastic, kleding en andere goederen. Bij mijnbouw en andere industriële processen komen ook gassen vrij, terwijl machines die bij het productieproces worden gebruikt, vaak op fossiele brandstoffen werken.

Als bedrijven is het belangrijk dat we ons verdiepen in onze toeleveringsketens, zodat we ons volledig bewust zijn van onze impact over de hele linie.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

3. Ontbossing

Overal ter wereld worden bossen gekapt voor hout, brandstof en om plaats te maken voor weilanden en andere intensieve landbouw. Elk jaar wordt ongeveer 12 miljoen hectare bos vernietigd. Aangezien bossen kooldioxide absorberen, beperkt de vernietiging ervan ook het vermogen van de natuur om emissies uit de atmosfeer te houden. Ontbossing is, samen met landbouw en andere veranderingen in landgebruik, verantwoordelijk voor ongeveer een kwart van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

4. Vervoer

De meeste auto's, vrachtwagens, schepen en vliegtuigen rijden nog steeds op fossiele brandstoffen. Dat maakt het vervoer tot een belangrijke veroorzaker van broeikasgassen, vooral kooldioxide-emissies. Wegvoertuigen nemen het grootste deel voor hun rekening door de verbranding van producten op basis van aardolie, zoals benzine, in verbrandingsmotoren. Maar de uitstoot van schepen en vliegtuigen blijft toenemen. Vervoer is verantwoordelijk voor bijna een kwart van de wereldwijde energiegerelateerde kooldioxide-emissies. En de trends wijzen op een aanzienlijke toename van het energieverbruik voor vervoer in de komende jaren.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

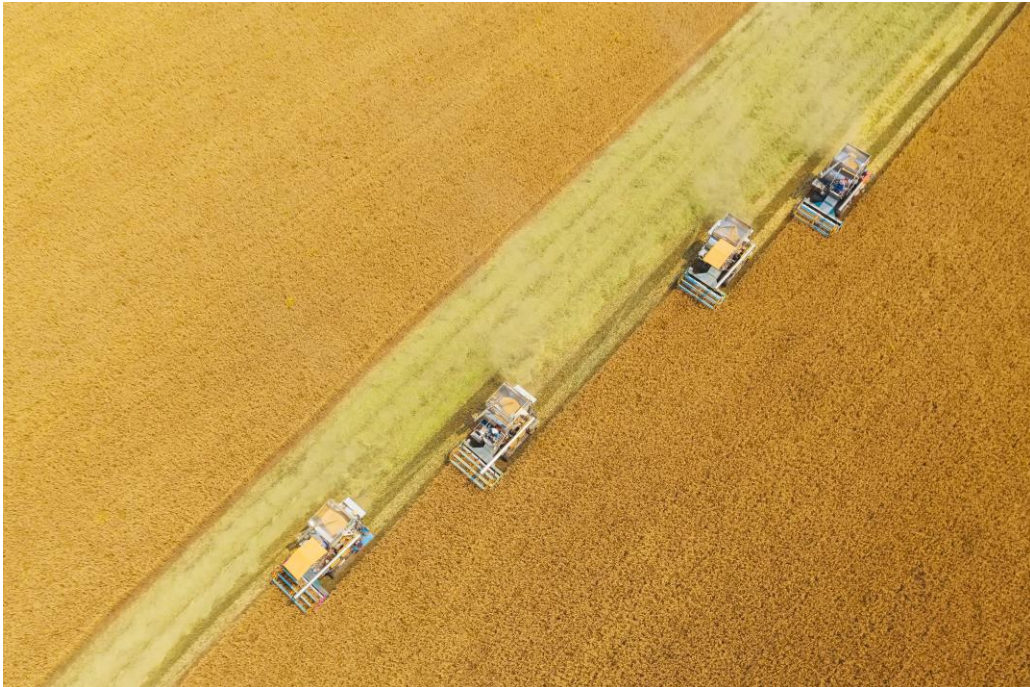

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

5. Het produceren van voedsel

De productie van voedsel veroorzaakt op verschillende manieren emissies van kooldioxide, methaan en andere broeikasgassen, onder meer door ontbossing en het kappen van land voor landbouw en begrazing, vertering door koeien en schapen, de productie en het gebruik van meststoffen en mest voor de teelt van gewassen, en het gebruik van energie om landbouwmachines of vissersboten te laten draaien, meestal met fossiele brandstoffen. Door dit alles draagt de voedselproductie in grote mate bij tot de klimaatverandering. En broeikasgasemissies komen ook voort uit de verpakking en distributie van voedsel.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

6. Energievoorziening voor gebouwen

Wereldwijd verbruiken residentiële en commerciële gebouwen meer dan de helft van alle elektriciteit. Omdat zij voor verwarming en koeling kolen, olie en aardgas blijven gebruiken, stoten zij aanzienlijke hoeveelheden broeikasgassen uit. De stijgende vraag naar energie voor verwarming en koeling, het toenemende gebruik van airconditioners en het toegenomen elektriciteitsverbruik voor verlichting, apparaten en aangesloten apparatuur hebben de afgelopen jaren bijgedragen tot een stijging van de energiegerelateerde kooldioxide-uitstoot van gebouwen.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Activiteiten die de verbranding van deze fossiele brandstoffen veroorzaken

7. Overconsumering

Overconsumering veroorzaakt een toename van broeikasgassen.

Het “take make waste” model van consumptiegoederen zoals kleding, electronica en plastics is niet duurzaam en veroorzaakt bovendien vervuiling.

Bedrijven kunnen met circulaire processen gebruik van grondstoffen verminderen en minder afval produceren.

[Klimaatactie van de VN: Oorzaken en gevolgen van klimaatverandering](#)

Als je aan duurzaamheid denkt, wat schiet je dan te binnen?

Financiële
duurzaamheid?

Koolstofvermin
dering?

Biodiversiteit
beschermen?

Mensenrechten
kwesties?

Inclusiviteit?

Duurzaamheid bestrijkt een breed scala aan onderwerpen en thema's

AFDELING 3

Duurzaamheid in de diepte: Economisch, inclusief Circulaire Economie

Het MKB is de drijvende kracht achter de milieueffecten

Kleine en middelgrote ondernemingen lopen voorop bij veranderingen. Zij hebben meer flexibiliteit dan grotere organisaties om duurzaamheidsstrategieën en -programma's te implementeren en aan te passen om bedrijfsrisico's te **verminderen, hun reputatie te verbeteren en mogelijkheden voor kostenbesparingen te bieden**. Zelfs de eenvoudigste energie-efficiëntie maatregelen kunnen besparingen opleveren en een verschil maken voor uw bedrijf.

Voorbeelden zijn:

- ✓ Hernieuwbare energie, zoals zon, wind, waterkracht en biomassa.
- ✓ Recycling van papier, plastic, karton, metalen (bijv. ijzer en staal en mineralen).
- ✓ Vermindering van papierafval, energieverbruik,
- ✓ Werk indien mogelijk op afstand om de koolstofuitstoot te verminderen
- ✓ Milieuvriendelijke verbruiksgoederen kiezen

Economische drijfveren

Er zijn tal van factoren die het MKB ertoe aanzetten zijn bedrijfsmodel te wijzigen zodat het milieuvriendelijker wordt. Laten we eens kijken naar enkele actuele drijfveren...

Verstoringen van de toeleveringsketen

De meeste bedrijven hebben nu wereldwijde toeleveringsketens en 76% van de leveranciers signaleert potentiële klimaatrisico's in hun toeleveringsketen. Deze risico's kunnen worden veroorzaakt door extreem weer of gezondheidsevenementen als gevolg van klimaat- en milieuschade. Aandacht voor deze risico's en hoe ze te beperken is een belangrijke drijvende factor voor duurzaam ondernemen.

De vraag van de consument naar duurzaamheid

Hoewel consumenten al jaren belangstelling tonen voor duurzame producten en aanbiedingen, vallen ze, wanneer ze uiteindelijk voor duurzame keuzes komen te staan, historisch gezien terug op hun oude gewoontegedrag. Vorig jaar ontdekte het IBM Institute for Business Value echter dat 93% van de respondenten wereldwijd zei dat de pandemie hun visie op duurzaamheid had beïnvloed, waarbij 51% van de consumenten wereldwijd aangaf dat milieuduurzaamheid vandaag belangrijker voor hen was dan 12 maanden geleden.

(IBM: Institute for Business Value)

Economische drijfveren

Vraag van werknemers

Het MKB wordt zich steeds meer bewust van de impact van dagelijkse beslissingen op het klimaat en dit beïnvloedt dan ook hun beslissingen bij de keuze van hun werkplek. Klimaatverandering en milieubescherming is het onderwerp waar millennials het meest om geven en in 2025 zullen millennials en later 75% van de wereldwijde beroepsbevolking uitmaken die willen werken voor bedrijven die positieve verandering teweegbrengen. Het MKB is afhankelijk van het aantrekken van het beste talent, dus werken aan een duurzamer MKB is een belangrijke stap in het creëren van uw waardepropositie voor een modern personeelsbestand.

Reactie op drukbewegingen

De moderne milieubeweging werd geboren op de eerste Earth Day in april 1970, en sindsdien is de tractie jaar na jaar toegenomen. Van Greta Thunbergs 'Friday's for Future'-stakingen tot sectorale lobby- en pressiegroepen, in combinatie met de transparantie die verslaglegging biedt, kunnen kleine en middelgrote ondernemingen zich niet langer verstoppen. Dit geldt nu voor MKB's van elke omvang, aangezien een bepaalde sociale en milieuprestatie vereist is om vertrouwen op te bouwen bij uw gebruikers en de sociale vergunning te krijgen om te werken.

Economische drijfveren

Efficiëntiewinst en innovatie

Door uw MKB af te stemmen op de duurzaamheidsdoelstellingen neemt u automatisch een toekomstgerichte kijk op uw activiteiten, wat u een aantal concurrentievoordelen kan opleveren. Dit stimuleert innovatie omdat we gedwongen worden nieuwe opties en bedrijfsmodellen te verkennen die buiten de 'norm' vallen en de marktkansen van morgen te identificeren.

Bekijk dit [rapport](#) waarin de **60 grootste marktkansen voor de verwezenlijking van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling worden beschreven**. Circulaire bedrijfsmodellen zijn ook een belangrijk onderzoeksterrein, omdat zij ons niet alleen een grotere sociale licentie geven en ons helpen vertrouwen en reputatie op te bouwen, maar ons ook helpen inefficiënties weg te werken en kosten te besparen.

Circulaire economie

Als auteurs van de cursus
bevelen wij het werk van

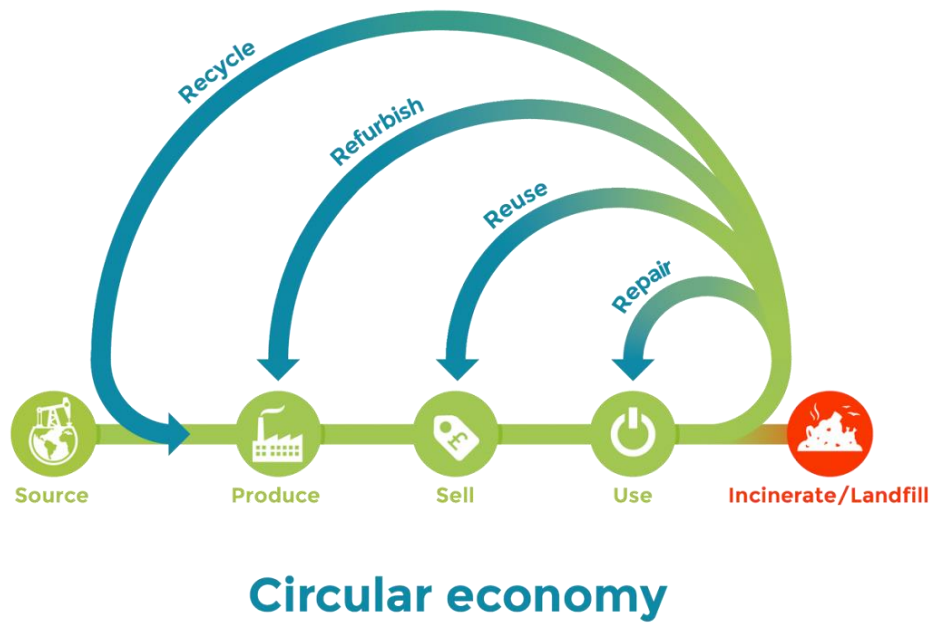
Wat is een circulaire
economie? | Ellen MacArthur
Stichting

In onze huidige economie nemen we materialen uit de aarde, maken er producten van en gooien ze uiteindelijk weg als afval - het proces is lineair. In een circulaire economie daarentegen stoppen we de productie van afval.

De circulaire economie is gebaseerd op drie beginselen, gestuurd door design:

- Afval en vervuiling elimineren
- Producten en materialen circuleren (tegen hun hoogste waarde)
- De natuur herstellen

Zij wordt geschraagd door een overgang naar hernieuwbare energie en materialen. Een circulaire economie koppelt economische activiteit los van het verbruik van eindige hulpbronnen. Het is een veerkrachtig systeem dat goed is voor bedrijven, mensen en het milieu.

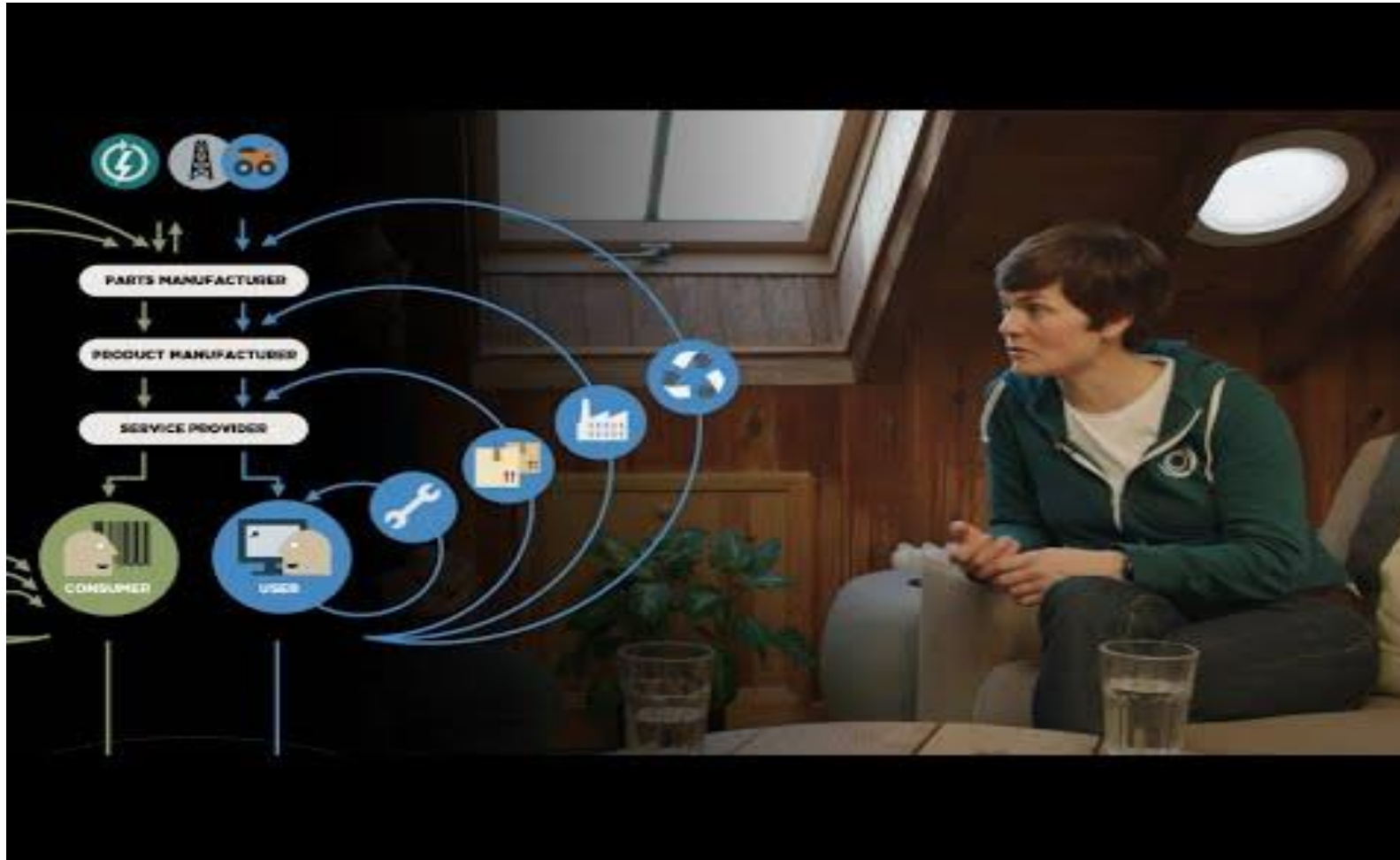

Wij gaan dieper in op de mogelijkheden van dit onderwerp voor uw MKB in Module 4: Vergroening van uw product

In de circulaire economie worden goederen geproduceerd, geconsumeerd, gerecycleerd, geproduceerd en opnieuw geconsumeerd, waarbij ze een circulaire levenscyclus doorlopen. Het is een recent en steeds wijder verbreid concept dat gebaseerd is op economische beginselen en andere aspecten zoals het milieu. Zo wordt de levenscyclus van producten verlengd. In die zin bestrijkt het concept circulaire economie alle stadia van de levenscyclus van producten, van het productontwerp en het productieproces, via transformatie en consumptie tot afvalbeheer, recycling & hergebruik.

De circulaire economie vereist ook meer efficiëntie in productieprocessen en hier ligt de nadruk op het streven naar vermindering van de ecologische en sociale gevolgen van de productie, bijvoorbeeld door het bevorderen van innovatieve industriële processen of een duurzamere bevoorrading.

Klik op play om deze korte en krachtige video (9 minuten) van Ellen MacArthur over de grondbeginselen van de circulaire economie te bekijken.

* Inclusief Engelse ondertiteling

HET GROTE PLAATJE

Europese Green Deal

De EU heeft een plan gemaakt voor De toekomst van Europa (Green Deal), dat sinds juli 2021 klimaatwetgeving is en daardoor juridisch bindend is voor alle 27 lidstaten.

Samengevat zijn de mogelijkheden van de Europese Green Deal) als volgt:

- Streven naar het 1e klimaatneutrale continent tegen 2050
- Nieuwe bedrijfsmodellen
- Betaalbare, schone technologische oplossingen
- Vermindering van de koolstofvoetafdruk
- Veilige aanvoer van schone en betaalbare energie en grondstoffen
- Just Transition Mechanism 100 miljard euro wordt opzijgezet om de minderbedeelden te steunen.

AFDELING 4

Duurzaamheid in de diepte: Sociaal

Bent u een goede bedrijfsburger?

Veel consumenten willen bedrijven steunen die de reputatie hebben goede burgers te zijn. In 2019 bleek uit een nationaal onderzoek dat

- 70% van de consumenten wilde weten wat de merken die zij steunen doen om sociale en milieukwesties aan te pakken, en
- 46% let goed op de inspanningen van een merk op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid wanneer zij een product kopen.

Anderzijds bleek uit een ander onderzoek uit 2019 dat

- 25% van de consumenten een "zero tolerance" beleid had ten aanzien van bedrijven die twijfelachtige praktijken op ethisch gebied omarmen. Een bedrijf dat zich schuldig maakt aan maatschappelijk of milieuschadelijk gedrag riskeert een aanzienlijk aantal potentiële klanten te verliezen.

Simpel gezegd gaat het bij **sociale duurzaamheid om het opbouwen van vertrouwen, zowel wereldwijd als lokaal**. Op een **wereldwijde sociale schaal** moet een bedrijf zich bewust zijn van hoe zijn toeleveringsketen wordt ingevuld. Wordt er kinderarbeid gebruikt voor het eindproduct? Worden de mensen eerlijk betaald? Is de werkomgeving veilig? Veel van de grote detailhandelaren hebben hiermee geworsteld toen de publieke verontwaardiging over tragedies zoals de instorting van de fabriek in Bangladesh toenam.

In de **lokale context** hebben bedrijven allerlei manieren bedacht om iets terug te doen, zoals fondsenwerving, sponsoring, studiebeurzen en investeringen in lokale overheidsprojecten.

Wat de **werknemers** betreft, richten bedrijven zich op strategieën om hen te behouden en te binden, waaronder meer responsieve voordelen zoals betere gezinstoelagen, flexibele roosters (bijvoorbeeld werken op afstand) en leer- en ontwikkelingsmogelijkheden. Verderop in deze module gaan we dieper in op enkele van de belangrijkste sociale duurzaamheidskwesties waarmee kleine bedrijven te maken hebben.

LEES MEER:

<https://www.investopedia.com/articles/investing/100515/three-pillars-corporate-sustainability.asp>

<https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/social>

MVO, een fundament voor duurzaamheid

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is een strategische en duurzame reactie van bedrijven op het streven naar eerlijke en welvarende samenlevingen met een moderne, concurrerende economie die efficiënt gebruik maakt van hulpbronnen en een klimaatneutraal Europa. Het geldt voor producten en diensten die het mkb aanbiedt, maar ook voor arbeidsomstandigheden, mensenrechten, gezondheid, milieu, innovatie, onderwijs en opleiding.

MVO gaat over de verantwoordelijkheid van een bedrijf voor de samenleving in de zin van duurzaam ondernemen. MVO verwijst naar de verantwoordelijkheid van een bedrijf voor zijn impact op de samenleving, het milieu en de economie. [Source](#)

Iedereen heeft baat bij een sterk MVO van het MKB

Ondernemingen

- Concurrentievermogen
- Bouwt reputatie en vertrouwen op
- Werkgever en leverancier van keuze worden
- Betrokkenheid van consumenten en belanghebbenden
- Efficiënte en winstgevende operaties en partnerschappen

Maatschappij

- Ondersteunt welvaart, duurzaamheid en welzijn
- Beschermt het milieu, de economie en de cultuur
- Sociale vooruitgang in diversiteit en inclusie
- Bestrijdt werkloosheid en armoede

Economie

- Innovatie en concurrentievermogen
- Verantwoordelijke bedrijven
Duurzame bedrijven en sectoren
- Effectieve economieën, beschermde omgevingen en welvarende gemeenschappen

AFDELING 5

De zakelijke argumenten voor duurzaamheid

Uit een recent onderzoek van Boston Consulting Group (BCG) blijkt dat 60% van de bedrijven* van mening is dat duurzaam ondernemen essentieel is om concurrerend te blijven en dat 70% van plan is zijn inzet het komende jaar te vergroten.

Door duurzaamheid in uw kmo in te bouwen, kunt u belangrijke zakelijke problemen over de hele linie oplossen, zoals de impact op uw verkoop, de motivatie van uw werknemers en uw ecologische voetafdruk.

Het is bewezen dat het toepassen van duurzaamheid de winstgevendheid van het MKB verhoogt. Hoewel veel kleine bedrijven niet in staat zijn om de lagere prijzen van ketens en grotere bedrijven te evenaren, kunnen zij vaak onschatbare klantenbinding krijgen door zich te profileren als een positieve invloed in de gemeenschap, waardoor hun omzet zal stijgen.

Deze langetermijnresultaten tonen aan waarom u de juiste, duurzame strategie voor uw MKB moet beheersen en ontwikkelen. Dit is de focus van module 2.

Geval van concurrentievoordeel

Duurzaamheid kan het concurrentievermogen van MKB's vergroten door een betere klantenbinding en -tevredenheid, meer herhaalopdrachten, meer steun en loyaliteit van de gemeenschap, een grotere motivatie van werknemers en minder personeelsverloop (constante productiviteit en kwaliteitsoutputs), een betere toegang tot overheidsfondsen, een beter imago en een betere reputatie en goede leveranciers die met u willen samenwerken.

U hebt de overhand op een concurrent (die misschien niet gericht is op duurzaamheid) door consumenten aan te trekken die zich bewust zijn van wie ze kopen. Als gevolg daarvan zullen klanten eerder geneigd zijn uw merk te kiezen en aan te bevelen als favoriete merk, en zult u genieten van hun herhaalde zaken.

Klanten bewonderen bedrijven die positieve stappen zetten om de wereld te verbeteren. Door uw aandacht voor duurzaamheid te vergroten, kunt u consumenten drie vormen van waarde bieden; **emotioneel, sociaal en functioneel**.

Uw duurzaamheids-credentials CSR kan klanten helpen **bewust te worden** van wat u doet en wat u doet te zien als een **positieve kracht in de samenleving**. U wordt erkend als een **"leider van positieve verandering door goed te doen voor uw milieu, maatschappij of economie"**. U wint nieuwe klanten en behoudt bestaande klanten. U ontwikkelt een **marktplatform** en **verdient de aandacht van uw publiek**. Vergeet niet dat sociale verantwoordelijkheid belangrijk is voor belanghebbenden en aandeelhouders, dus houd het authentiek en echt. Daardoor is de kans groter dat zij bij u blijven. Stakeholders, partners en klanten zullen eerder geïnteresseerd zijn in bedrijven die de diensten leveren die zij nodig hebben met een overtuigende MVO-belofte.

Praktijkvoorbeeld - 3fe Coffee <https://3fe.com/>

3fe Coffee in Dublin is een van de meest innovatieve en vooruitstrevende koffiespecialzaken ter wereld. 3fe heeft een bedrijfsbreed project dat zich inzet voor de circulaire economie, door middel van inventieve oplossingen voor voedselafval in hun cafés en het vinden van nieuwe toepassingen voor industrieel afval in hun branderij.

- Hun voedselafval is teruggebracht van 8 kg per dag tot 2-3 kg per dag in hun paradepaardje. Bijna 2 ton afval van hun branderij wordt afgevoerd naar andere bedrijven die het kunnen gebruiken.
- Geld bespaard op vuilnisophaalkosten en extra winstmarges gemaakt met hergebruikt voedselafval.
- Het heeft bijgedragen aan het veranderen van de bredere cultuur binnen het bedrijf in de richting van duurzaamheid.
- Marketingvoordelen op korte en lange termijn, door een grotere bekendheid van het merk 3fe als duurzaam bedrijf.

Praktijkvoorbeeld 3fe Coffee <https://3fe.com/>

3fe koppelde hun duurzaamheidsactiviteiten aan het 'Towards Responsible Business' - Irelands National Plan on CSR 2017-2020. Ze stelden geselecteerde Duurzame Ontwikkelingsdoelen vast die ze aan hun initiatieven koppelden en richtten vervolgens een 'duurzaamheidsteam' op, bestaande uit mensen uit verschillende bedrijfsonderdelen, om ideeën uit te wisselen en veranderingen over de hele linie door te voeren.

Volg hun fascinerende duurzaamheidsreis

[Duurzaamheid bij 3fe Week 1](#)

[Duurzaamheid in 3fe Week 2](#)

[Duurzaamheid bij 3fe Week 14](#)

Volgende module 2

Duurzame strategie

SUSTAINABLE
futures for enterprise centres

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union